

Ανάλυση: Μαθήματα από τη συμφωνία με την Αίγυπτο

Από την παρακάτω νηφάλια ανάλυση περί ΑΟΖ, που δημοσιεύθηκε στην κυπριακή, προσκείμενη στο ΑΚΕΛ, εφημερίδα “Χαραυγή” κρατήστε 3 κυρίως σημεία, που οδηγούν σε αντίστοιχα συμπεράσματα :

1. Είναι μύθος ότι μια ΑΟΖ πρώτα ανακηρύσσεται μονομερώς και μετά οριοθετείται διμερώς. Η μονομερής κατάθεση συντεταγμένων ΑΟΖ απαγορεύεται από το Διεθνές Δίκαιο. ΑΟΖ αποκτάται μόνο μέσω διμερούς συμφωνίας. Συμπέρασμα : η σχετική πατριωτική φιλολογία (χρόνων) είναι για τα μπάζα

2. Οι μαξιμαλιστικές θέσεις της Ελλάδας την εμπόδισαν επί δεκαετίες να υπογράψει συμφωνίες ΑΟΖ με Ιταλία, Λιβύη, Αίγυπτο. Εάν αυτές είχαν υπογραφεί, το τουρκο-λιβυκό σύμφωνο δεν θα ήταν εφικτό. Συμπέρασμα : σ’ αυτό το παιγνίδι πάντα οι ανένδοτοι χάνουν

3. Είναι αδύνατο μια μελλοντική ελληνική ΑΟΖ να συνορεύει με κυπριακή. Διότι θα παρεμβάλλεται οπωσδήποτε μια τουρκική ΑΟΖ, ίσως όχι στην έκταση, που προβλέπει το τουρκο-λιβυκό σύμφωνο, αλλά σε κάθε περίπτωση θα παρεμβάλλεται. Συμπέρασμα : η προώθηση του αγωγού EastMed ερήμην της Τουρκίας συνιστούσε επιθετική κίνηση εκ μέρους της Ελλάδας, “πρόκληση”, όπως συνηθίζεται να λέγεται τελευταία. *

Του Θόδωρου Τσίκα**

1. Ο προσδιορισμός υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ προϋποθέτει συμφωνία μεταξύ των χωρών, των οποίων οι διεκδικήσεις σε θαλάσσιες ζώνες επικαλύπτονται σε κάποια περιοχή διεθνών υδάτων. Δεν νοείται μονομερής προσδιορισμός υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ. Όπου δεν υπάρχει συμφωνία μεταξύ των χωρών ή σχετική απόφαση διεθνούς δικαστικού ή

δικαιοδοτικού οργάνου, δεν υπάρχει ΑΟΖ. Παραμένουν διεθνή ύδατα, με το καθεστώς που έχουν μέχρι εκείνη τη στιγμή.

Είναι μύθος ότι πρώτα ανακηρύσσεται μονομερώς η ΑΟΖ και κατόπιν οριοθετείται διμερώς. Η δήλωση απόκτησης ΑΟΖ εκφράζεται μέσα από τη συμφωνία καθορισμού περιοχής άσκησης δικαιωμάτων. Οι συμφωνίες πρέπει να υπάρχουν για να ασκηθεί το δικαίωμα. Μονομερής κατάθεση συντεταγμένων για ΑΟΖ από μία χώρα, είναι αντίθετη με το Δίκαιο της Θάλασσας.

Αλλά και όταν προσδιοριστεί υφαλοκρηπίδα και Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη, τα ύδατα αυτά με το βυθό τους παραμένουν διεθνή και δεν ανήκουν στην παράκτια χώρα. Η διαφορά είναι ότι με τη συμφωνία, η παράκτια χώρα έχει πλέον μόνο η ίδια τη δυνατότητα οικονομικής εκμετάλλευσης σε αυτά.

2. Σε κάθε διαπραγμάτευση, κάτι δίνεις και κάτι παίρνεις. Πάντα υπάρχει συμβιβασμός. Δεν μπορείς να καταλήξεις σε μια συζήτηση με τις αρχικές μαξιμαλιστικές θέσεις σου, διότι υπάρχουν και τα δικαιώματα των άλλων.

Εδώ και πολλά χρόνια η Ελλάδα δεν είχε κατορθώσει να συνάψει συμφωνίες με καμία από τις χώρες, με τις οποίες γειτονεύει θαλασσίως. Διότι επέμενε σε πλήρη επήρεια όλων ανεξαιρέτως των νησιών της, μικρών και μεγάλων, σε υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ. Ενώ υπάρχουν συμφωνίες μεταξύ κρατών αλλά και διεθνείς δικαστικές αποφάσεις, που περιορίζουν την «επήρεια» νησιών σε υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ. Έχουμε και ορισμένες, που δεν δίνουν καθόλου «επήρεια» σε πολύ μικρά νησιά.

Διότι σύμφωνα με το Δίκαιο της Θάλασσας, το μήκος των ακτών παίζει μεγάλο ρόλο στη χάραξη της γραμμής. Ειδικά αν τα νησιά είναι κοντά σε μεγάλες ηπειρωτικές ακτές, όπως της Τουρκίας, ή της Αφρικής (Αίγυπτος, Λιβύη), δεν μπορούν να ακυρώσουν τα δικαιώματα της απέναντι μεγάλης ακτής.

Αν είχε υπογραφεί συμφωνία για ΑΟΖ, στη βάση αμοιβαίων παραχωρήσεων, με Ιταλία, Αίγυπτο και Λιβύη, δεν θα είχε

προκύψει το τουρκο-λιβυκό μνημόνιο. Η καθυστέρηση τόσων χρόνων, το μόνο που έφερε είναι επιδείνωση των συμφερόντων της πλευράς μας. Το ίδιο ακριβώς που συμβαίνει και στο Κυπριακό. Η πολιτική ατολμία μάς έχει φέρει να διεκδικούμε, όσα πριν θεωρούσαμε “αυτονόητα”.

Η πρόσφατη συμφωνία με την Ιταλία για την ΑΟΖ επετεύχθη διότι η Ελλάδα επέδειξε ρεαλισμό και ευελιξία. Αποδέχτηκε ότι οι Οθωνοί, βορείως της Κέρκυρας, και οι Στροφάδες, νοτίως της Ζακύνθου, έχουν μειωμένα “επήρεια” στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη.

Το πρόβλημα παραμένει με τη Λιβύη, όσον αφορά την περίπτωση της Γαύδου, της οποίας την πλήρη «επήρεια» η Λιβύη αρνείται. Αυτό υπάρχει εδώ και πολλά χρόνια, επί καθεστώτος Καντάφι ήδη, και όχι μόνο με τη σημερινή, διεθνώς αναγνωρισμένη κυβέρνηση Σάρατζ.

Είναι το ίδιο θέμα που εμποδίζει και αντίστοιχη συμφωνία και με την Τουρκία, με αιχμή την επήρεια του Καστελόριζου. Ενώ το Καστελόριζο έχει αναμφισβήτητα υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ, δεν θα έχει 100% επήρεια. Δεν μπορεί να έχει ΑΟΖ 4.000 φορές μεγαλύτερη από την έκτασή του και να «εμποδίσει» την έξοδο της Τουρκίας στα διεθνή ύδατα, όσον αφορά ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδα.

Μια μελλοντική ελληνική ΑΟΖ δεν θα “συνορεύει” με την κυπριακή ΑΟΖ. Ανάμεσά τους θα παρεμβάλλεται ένα τμήμα της τουρκικής ΑΟΖ. Όχι τόσο σε μέγεθος, όσο “δίνει” η παράνομη συμφωνία Τουρκίας-Λιβύης, αλλά θα υπάρχει.

- 3. Η συμφωνία με την Αίγυπτο είναι μερική, τοπική. Περιλαμβάνει μόνο τη θαλάσσια περιοχή ανατολικά της Κρήτης μέχρι το μέσον της απόστασης από τη Ρόδο. Αποφεύγει να οριοθετήσει την ΑΟΖ στην αμφισβητούμενη από την Τουρκία περιοχή, που έχει επήρεια από το Καστελόριζο. Είναι γνωστό ότι και η Αίγυπτος διαφωνεί με την επήρεια του Καστελόριζου σε υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ.**

Με τα όσα γνωρίζουμε μέχρι στιγμής, στη συμφωνία με την Αίγυπτο η Κρήτη έχει μειωμένη επήρεια κατά λίγο, ακόμα πιο μικρή επήρεια έχουν Ρόδος, Κάρπαθος και Κάσος, ενώ η νησίδα Χρυσή -νοτίως του Λασιθίου- καμία επήρεια. Η συμφωνία αντικρούει τον ισχυρισμό της Τουρκίας ότι τα νησιά δεν έχουν καθόλου ΑΟΖ. Επίσης, βάζει στο προσκήνιο τη διευθέτηση μέσω διαπραγματεύσεων και όχι μέσω ισχύος.

Το “τίμημα” είναι ότι η Ελλάδα φαίνεται να εγκαταλείπει μαξιμαλιστικούς ενεργειακούς σχεδιασμούς για την Ανατολική Μεσόγειο. Εδώ και πολλά χρόνια, όσα λέγονταν σε Αθήνα και Λευκωσία για τις ΑΟΖ ήταν εκτός πραγματικότητας. Η αναδίπλωση ήταν αναπόφευκτη κάποια στιγμή.

Η ρεαλιστική αναπροσαρμογή της επίσημης θέσης της Ελλάδας έγινε διότι με το τουρκολιβυκό σύμφωνο, η Άγκυρα δημιουργούσε τετελεσμένα στην Ανατολική Μεσόγειο. Τα μόνα πλοία που κάνουν πλέον έρευνες στην περιοχή είναι τα τουρκικά. Καμία από τις χώρες με τις οποίες προχωρούσε η ενεργειακή συνεργασία, ΗΠΑ, Αίγυπτος, Ισραήλ, δεν φάνηκε διατεθειμένη να δράσει στο πεδίο που βρίσκονταν τουρκικά πλοία.

Δέκα χρόνια μετά την έναρξη ερευνών, τα κοιτάσματα αερίου που έχουν βρεθεί, δεν είναι εντυπωσιακά, και σε καμιά περίπτωση δεν αξίζουν να μπει σε περιπέτειες κανείς. Και όπως ήδη τονίστηκε, το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης γενικά δεν αναγνωρίζει στα νησιά ίση ΑΟΖ με την ενδοχώρα, ειδικά όταν γειτονεύουν με ενδοχώρα που έχει μακρά ακτογραμμή.

Η συμφωνία με την Αίγυπτο δεν ακυρώνει το τουρκολιβυκό σύμφωνο. Δεν θα μπορούσε άλλωστε. Ένα σύμφωνο ακυρώνεται είτε με απόφαση αυτών που το συνήψαν, είτε με απόφαση διεθνούς δικαστικού ή δικαιοδοτικού οργάνου. Σίγουρα όμως το αντιρροπεί πολιτικά και διπλωματικά.

Το τουρκολιβυκό σύμφωνο δεν θα μονοπωλεί πλέον το καθεστώς της περιοχής. Θα συνυπάρχουν δύο αντίρροπα σύμφωνα για το καθεστώς μιας συγκεκριμένης περιοχής διεθνών υδάτων της Ανατολικής

Μεσογείου. Δημιουργείται μια νομική διαφορά. Ίσως κάποια στιγμή, οι πολιτικές συνθήκες επιτρέψουν την παραπομπή της σε δικαστική κρίση (στη Χάγη ή αλλού).

4. Σίγουρα μια συμφωνία στη βάση συμβιβασμού αμοιβαίου οφέλους, που διευθετεί μια εκκρεμότητα, είναι θετικό βήμα. Φυσικά, δεν προσφέρεται για πανηγυρισμούς. Σε καμιά περίπτωση δεν λύνει οριστικά το πρόβλημα.

Όπως εμείς δεν αναγνωρίζουμε το τουρκο-λιβυκό σύμφωνο, έτσι και η Τουρκία δεν αναγνωρίζει την ελληνο-αιγυπτιακή συμφωνία, και το δήλωσε ήδη ρητώς. Χωρίς οριοθέτηση με συμφωνία όλων των κρατών της περιοχής, ή με απόφαση Διεθνούς Δικαστηρίου, το θέμα θα “σέρνεται” και δεν θα ξέρουμε αν και πότε θα συμβεί κάποιο θερμό επεισόδιο.

Η καλύτερη λύση θα ήταν να πρωταγωνιστήσουμε σε μια Διάσκεψη των ενδιαφερόμενων χωρών της Ανατολικής Μεσογείου για την από κοινού χάραξη των ΑΟΖ, σε συνδυασμό με την επίλυση του Κυπριακού, και να αποφεύγουμε να συμβάλλουμε σε αχρείαστες εντάσεις.

Μια αντίρρηση για τη συμφωνία έγκειται στη χρονική στιγμή, που αυτή συνήφθη. Αν την ώρα, που μετά από πιθανότητα θερμού επεισοδίου πηγαίναμε για διερευνητικές επαφές με την Τουρκία, αυτές ακυρωθούν, κάτι τέτοιο αποτελεί σοβαρό πρόβλημα. Πόσω μάλλον, αν ξαναγυρίσουμε σε κλίμα έντασης μεταξύ των δύο χωρών.

Σε κάθε περίπτωση πάντως, το μείζον είναι να γίνει συμφωνία για την περιοχή και με την Τουρκία. Είτε με διμερείς διαπραγματεύσεις, είτε με προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, και ακόμα καλύτερα με συνδυασμό αυτών των μεθόδων. Κάτι τέτοιο δεν μπορεί να παρακαμφθεί. Και εκεί θα απαιτηθούν φυσικά συμβιβασμοί.

**σχόλιο του Γιάννη Παπαδημητρίου*

*****Πολιτικός Επιστήμονας – Διεθνολόγος***

Πηγή: dialogos.com.cy